

17de Marg.

1886.

31te Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af N. Thronsen.

30te Juni. — 12te Hefte.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the P.-O. at Decorah as 2nd class postal matter.

„For Hjemmet“

udkommer med to Aft i Omflag to Gange om Maanedn (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.25) om Aaret i Forstud. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa det 7de frit.

Adresse: N. Thronsfen, Box 1014, Decorah, Iowa.

Hegners Møbelmagazin

har et smukt Udvalg af alle Slags saavel elegante som simple Møbler til Møblering af Studeværelser, Dagligværelser og Soverværelser; elastiske Sengebunde, Lænestole, Gyngestole, Spiseborde med Indstudsplader, Centrumborde af nyeste Fag, Fosfilsken-Porte, Spejle og ellers Alt, hvad man pleier at finde i en velforsynt Møbelhandel. Gode Værer til rimelige Priser. Uslag mig et Besøg, førend du kjøber andersheds

Mine Møbelrum er et Kvartal Nordvest fra Milwaukee & St. Paul N. N. Depot. Chs. Hegner.

JAS. ALEX. LEONARD.

Wholesale and Retail Dealer in

*School and Miscellaneous Books, Blank Books, Stationery, &c.,
Wall Papers and Curtains, Wrapping Paper and Paper
Bags, Twine &c., Artists Materials and Fancy Goods.*

JAS. ALEX. LEONARD, DECORAH, IOWA.

Meneely & Company, West Troy, N. Y.,

Klokker. Fordelagtigt bekjendt blandt Almenheden siden 1826. Kirke-, Kapel-, Skole-, Brandalarm og andre Klokker; ogsaa forskjellige Slags Klokkesper.

J. J. O. Gremm.

sælger

**Pianoer, Orgler, Violin-Streng, Sy-Maskiner,
Olje, Naale etc.**

af bedste og billigste Slags, saa billigt, som det kan sælge.

Se ind til ham, førend De afflutter Hand med nogen Anden.

Pianoer og Orgler stemmes, og Arbeidet garanteres.

Office i det gamle Post-Office ligeoverfor St. Cloud Hotel.

1 n

DECORAH, IOWA

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

17de Aarg. }

30te Juni 1886.

} 12te Hefte.

Landsbykirken.

(Hoftrup).

Gudshuset, som os savner her,
Vor gamle Kirke er os kjær,
Den vinker os fra Hytten lav,
Engang den stigger paa vor Grav.

Her var det, over Daabens Bad,
At Himlens Forhæng stiftes ad,
Dg Han, som troner over Sky,
Os rakte Faderhaand paany.

Her bødes os ved Klokkelang
Et Bedested paa Reisen lang,
Et Herberg, naar vor Sjæl var træt,
I Stridens Larm en Hvileplet.

Her fandt vi ham saa tidt igjen,
Den Gud og Mand, vor Hjertensven,
Som tager Synderen i Favn
Dg fører Braget frelst i Havn.

Her aned vi med Lyft og Skam
Den Kjærlighed, som bor i ham;
Her sad vi ved hans Fod i Flok
Dg huffed fro, at Et er nok.

Men Guds er Vren, Magten hans,
Han giver dette Hus sin Glans,
Han taler Ordet, som har Liv,
Han tænder Lyset ved sit Bliv.

Saa, Herre, lad det lyse her
 Og vær i dette Hus os nær!
 Lad Aanden, som i Støvet bor,
 Høit vidne her i Sang og Ord!

O lad det til din Ære staa,
 Det ringe Hus, mens Tider gaa!
 Ja du, vor Sol, som ei gaar ned,
 Opfyld det med din Herlighed!

I Troens Kraft.

En Fortælling fra Aaret 1848 i Preussjen. Af Eugenie von Miklaff,
 Forfatterinden af „Familien Helbringen.“

Tolvte Kapitel.

Tre Aar senere og atter under Egen.

(Slutning).

Tre Aar er henrundne, siden Bedstemoderen gik ind til den evige Hvile, og hendes Efterladte stode sørgende ved hendes Grav. Gjennem de dunkle Skyer, som dengang formørkede Preussens politiske Horisont, var mange Straaler af den guddommelige Naadesol brudt frem. Revolutionen var bleven dæmpet, den gamle Loyalitet atter kommen til sin Ret, Ministeriet nød Tillid af de Retsfædige i Landet, og der syntes at være berettiget Haab om, at med Tiden den onde Udsæd fra 1848 mere og mere vilde blive tilintetgjort i sine Følger. Politiken var ikke mere saa udelukkende som før det brændende Dagspørgsmaal, det gamle selskabelige Liv fordrede sin Tribut som før, men vistnok var dermed ogsaa mange Brøst atter komne tilskyne. En alvorlig Formaning var udgaaet til alle Kristne om at betænke Herrens Domme, der forestaar for Tidens Ende, men havde ogsaa Mange derved ladet sig advare?

Blandt dem, om hvem dette med Sandhed kunde siges, var Hr. v. Haller, og den naaderige Gud, som havde draget ham til sig, holdt ham ogsaa fast. Mange Banfælgigheder syntes at hemme hans Vej, blandt Andet et Brud med næsten alle hans fordums Venner og Standsfæller, der ikke gik af uden megen Spot over hans pludselige Pietisme. Men han fik ved Siden heraf ogsaa erfare den Velsignelse, som bliver hver den tilbed, der agtes værdig til at bære noget af Kristi Korsens Forsmædelse. Hans hele Liv var forandret. Han stræbte at bruge denne Verdens Ting som den, der ikke besad dem, og de var ingen Nødvendighed for ham mere, efter at han havde fundet den ene kostelige Perle, som han ubevidst havde tragtet efter, inden han endnu havde fundet den. Johanna, som nu i over to Aar havde

været hans Hustru, hjalp ham trolig at indrette sit hele Husvæsen efter Guds Ord, ligesom hun selv havde taget Petri Ord om Kvindernes rette Prydelse til Forbillede.

Vel lykkedes det hende ikke altid at følge det, hun maatte ofte kæmpe med sit naturlige Temperament, og det var hende umuligt at faa Alting i sit Hus til at gaa i det stille Gjænge som paa Schönhaide. Et og Andet var der altid at rette paa, og naar hun da om sin Mands Læber saa det sarkastiske Smil, som hun før i Tiden havde fundet saa ubehageligt, da steg Blodet hende undertiden op i Kinderne og en skarp Bemærkning undslap hende, som dog efterfulgtes af hurtig Anger og fordoblet Omhed. Det før saa ensomme Buchhövel var nu blevet et gæstfrit Hus, aabent for Alle, men især for Brodrene og Søstre i Herren. Johannas Forældre eller hendes Søstre var der den største Del af Sommeren; om Vinteren foretrak den gamle Greve sin vante Omgangskreds i Berlin, og om Vaaren opholdt man sig hvert Aar ved Karlsbad. Helene var sine Forældres trofaste Pleierste, ligesaa virksom som før, men til det fornuftige Alvor, som altid havde udmærket hende, var nu kommet en blid Venlighed, som var meget vindende. Hendes hele Stræben gik ud paa engang at blive funden blandt de Jomfruer, der gaa Brudgommen imøde med Dlje i sine Lamper, naar han kommer. For den Tid, hun tilbragte paa Buchhövel, havde hun ogsaa dannet sig en Virkekreds og var for Johanna en stor Støtte, idet hun saa ivrigt tog sig af hendes Undergivne og Landsbyens Folk. Johanna selv var ikke i samme Grad anlagt derved og var desuden meget optaget af den kjærlige Omhu for sin Mand og sin lille Gut, ligesom hun var en meget samvittighedsfuld Husmoder.

Paa Schönhaide raadede endnu den samme Mand, der gjorde Guds Ord til Lygte for deres Fod og Lyset paa deres Vej. Bedstemoderens Minde var fremdeles lige levende i Alles Hjærter, og der forløb sjelden en Dag, uden at hendes Grav blev besøgt. Et lignende Monument som det, hun havde opreist for sin Egteskælle, smykkede den, og man havde til Jndskrift valgt det samme Sted hos Esaias, der havde spillet en saa stor Rolle i hendes Liv, og dertil føiet de Ord: „Kristus er mit Liv, og Døden en Binding.“

Den gamle Præst virkede fremdeles med Betsignelse, men havde nu begyndt at se sig om efter en yngre Geistlig til Hjælp. Han havde selv saa sikkert troet, at han ikke længe vilde overleve sin gamle Venindes Død, men Herren havde endnu Brug for ham, og saavel hans aandelige som legemlige Kraft var nogenlunde usvækket. Hr. Kothe havde forlængst forladt Schönhaide og var bleven Rektor i en liden By. Det Omslag, der var indtraadt i den politiske og derfor ogsaa i den religiøse Retning, havde virket heldigt paa ham, og Hr. v. Mengen haabede, at et nyt aandeligt Liv virkeligt var vaakt hos ham, som vilde bære Frugt i Taalmodighed.

Hr. v. Steindorf var kommen sig fuldstændigt af sin Sygdom og arbejdede i sit Kald med friske Kræfter. Den mildere Stemning, som havde

ytret sig hos ham, da vi sidst omtalte ham, var endnu fremherkende, om den end ikke vilde komme ganske til Gjennembrud. Men han udtalte sig ikke mere misbilligende om sin Hustruens religiøse Retning og gif regelmæssig hver Søndag med de Andre i Kirke. Han var ogsaa mindre pirrelig i Smaating, og der herskede mere Fred og Harmoni end før i Familien; Børnene følte sig ikke trykkede af Faderens Nærvarelse, og Moderens Melankoli var vejet for et lettere Humør, om hun end fremdeles for det Meste var stille og alvorlig. Deres økonomiske Forholde havde forbedret sig, dels ved den lille Formue, Fru v. Steindorf havde arvet efter sin Moder, dels ved Papirernes Stigning; man var paany flyttet ind i en rummeligere Bolig, og Børnene voksede og trivedes i den friskere Luft. Regjeringsraaden ønskede, at hans Familie atter skulde tage Del i Selskabslivet, hvori Ulise og Roschen, der netop var blevne voksne, fandt mere Fornøielse end Hedvig, som ogsaa oftere fik Lov til at blive hjemme hos Moderen. Ganske kunde hun dog ikke trække sig tilbage fra Verden og tog for sin Faders Skyld af og til i Selskaber, hvor hun paany blev gjort endel Væsen af, da hun endnu var blandt de smukkeste, om hun end paa Grund af sit Alvor blev anseet for kold og stolt i Herreverdenen. Grev Lindow havde udmærket hende meget det foregaaende Aar og til Slut hos Regjeringsraaden udmøntet om hendes Haand. Hendes Fader havde gjerne set, at Partiet var kommen istand, men saa opofrende og eftergivende Hedvig ellers var i alle Dele, blev hun til hans Forbauselse i dette Tilfælde fast i sin Vægning ved at gaa ind paa hans Planer. Naar hun ikke kunde give sit hele Hjerte, kunde hun heller ikke bortskjenke sin Haand. Faderen var først ærgerlig derover og kaldte hende en romantisk Drømmerke, der med sine Sværmerier vilde ende med at blive gammel Jomfru, men hun søgte at overvinde ham ved Kjærlighed, og det lykkedes hende efterhaanden. Han trængte ikke videre ind paa hende, Grev Lindow fik et afflaende Svar, og man talte ikke mere derom.

Sommeren tilbragte Steindorfs ogsaa dette Aar som sædvanligt hos Mengens. I det Distrikt, hvor Schönhaide laa, havde der nylig været Valg paa Landraad, hvilket ikke lidet havde optaget de stemmeberettigede Herrer. Der fandtes ingen Godseier i selve Kredsen, som var ret stiftet til dette Embede eller vilde modtage det. Hr. v. Mengens, hvem det blev tilbudt, havde ikke lyst til et saadant Hverv; siden Aaret 1848 og sin Moders Død havde han mere og mere trukket sig tilbage fra enhver offentlig Virksomhed. Hr. v. Haller tilhørte en anden Kreds, men paa hans Tilskyndelse blev Wilhelm Rothfels, der just søgte et Assesjorembede, foreslaaet dertil. Han blev valgt med stor Stemmeskerhed og havde allerede tiltraadt sin nye Stilling. I dag skulde der være Middagselskab paa Schönhaide til Grev for den unge Landraad. De Fleste af Bælgerne var tilstede, og Hr. v. Haller og Johanna maatte naturligvis i Egenkab af gamle Venner ikke mangle. Wilhelm havde siden Bedstemoderens Død kun for kortere Tid besøgt Schönhaide og slet ikke truffet sammen med Steindorfs. Hellmuth, der nu var Student, og hans to yngre Søstre imodessa med glad Spænding

Gjensynet med sin gamle Ven, men allerlykkeligst var Hedvig, uden at dog en egenkjærlig Tanke blandede sig i hendes Glæde, skjønt hun ikke kunde overvinde en Smule Uro. Hun frydede sig over, at han havde faaet denne anseede og behagelige Stilling, var fast overbevist om, at han vilde kunne udfylde den bedre end nogen Anden, og at han overhovedet endnu var den samme ædle Mand, der i hendes første Ungdom var bleven hendes Ideal, — lige fast og sikker i Troen. Men mon han ogsaa havde bevaret sit Venstabs for hende? Det var saa længe siden hun havde seet ham eller endog hørt noget Nærmere om ham, at hun neppe kunde vove at haabe det. Men Hedvig var ikke mere saa afhængig af sine Følelser som før, hun havde fundet den faste Grund, paa hvilken et Kristenhjerte kan bygge sin Lykke i denne og den tilkommende Verden og vandre sin Vej uden at føres vild af Begivenhedernes Storme, med Blikket fæstet paa det Jerusalem, som er heroventil. Hedvig var nu næsten altid freidig og oprømt, om end dette ikke ytrede sig ved nogen tydelig Munterhed. Alle, der kom i hendes Nærhed, følte den velgjørende Varme, der udfloømmede fra hendes troende, kjærlighedsfulde Hjerte.

Vognene førte frem, den ene efter den anden af de Indbudne steg ud, og blandt de Andre viste sig ogsaa Hr. v. Hallers bekendte Ekvipage. Hedvig førte Johanna først op paa sit Værelse, for at hun kunde ordne sit Toilette, og for at de uforstyrret kunde faa passiare en Stund sammen. Johanna havde altid meget at fortælle om nye Indretninger og Planer, men tog gjerne imod Raad af Andre og lo godmodig af sine egne Ideer, naar man beviste hende deres Udseendelighed. Da hun med Hedvig og dennes Søstre kom ned i Salen, var hele Selskabet samlet. Den unge Landraad, der imidlertid ogsaa var ankommen, stod just og samtalede med endel Herrer, saa at han ikke strax bemærkede deres Indtrædelse. Hedvig vandt derved Tid til først at vænne sig til hans Udseende. Det var ældre og mandigere, hans Træk var blevene mere bestemte, især var Hagens kraftige Dannelse, der tydede paa en energisk Karakter, mere fremtrædende, ligesom hans hele Optræden bar Præg af større Sikkerhed. Men om Munden laa det samme Udtryk af Hjertensgodhed, den samme Trohjertighed straalende ud af Dinene, og paa Panden troneede den samme Sindelagets Renhed.

Damerne havde trukket sig tilbage til den ene Kant af Salen, medens Herreerne, der var midt oppe i en ivrig Diskussion, holdt sig i den anden. Wilhelm brød dog hurtigt af, da han pludselig opdagede, hvem som var kommen. Johanna gik ham strax imøde med hjertelige Lyksønskninger. Han vekslede nogle Ord med hende og nærmede sig derpaa de tre Søstre, af hvilke han for første Gang saa Elise og Røschen som voksne, der dog som deres Barndoms gamle Ven hilste paa ham med et ligesaa hjerteligt Haandtryk som før, medens ogsaa Hedvig glad rakte ham Haanden. Nu, da hun havde seet ham, var hendes Forlegenhed forsvunden, og Glæden alene havde beholdt Overhaand. Johanna var bleven en statelig Personlighed; hun var fyldigere end før, og hendes Ansigt var ligesaa udtrykksfuldt, om end ikke saa

verlende i Farve; den godmodige Munterhed spillede dog endnu ofte om hendes Læber. De tre Søstre var ret forskellige af Ydre, skjønt der var en vis Familielighed hos dem, der hos Hedvig og Elise især mindede om Bedstemoderen. Det var venlige, uskyldige Ansigter, men Ekjonhedens Pris maatte tilkjendes Hedvig, skjønt hendes Søstre nu stod i den friskeste Ungdoms Blomst; hendes fine Træk og de mørke Dine med det sjælfulde Udtryk gjorde hende meget tiltrækkende. Det før saa frygtfomme, ofte usikre Bæsen havde givet Plads for en stille Ro, der virkede velgjørende.

Vilhelm og de unge Damer havde saa meget at spørge om og fortælle hverandre, at de ikke var komne længere end til ganske overfladiske Ting, da Tjeneren aabnede Fløiddøren, og Selskabet begav sig ind i Spisestuen. Johanna blev fort tilhørd af en ældre, korpulent Herre og kastede et komisk-venmodigt Sideblik til sine unge Veninder. Hendes Rang fængslede hende til den øverste Ende af Bordet, men hun havde som før mest Lyft til at sidde længere nede; dog tog hun sig sammen for at hælde sin Plads som ældre Matrone, især da hun saa sin Mand's Smil, der havde valgt Hedvig til Borddame. Vilhelm som Dagens Helt fik naturligvis sin Plads allerøverst.

Samtalen blev snart meget livlig, og Vilhelm tog ivrig Del deri, skjønt paa en alvorlig og sindig Maade. Hans levende Interesse for de lokale Forholde, og hans rolige, klare Dom indbragte ham Herrernes Anerkjendelse. Hr. v. Steindorf erklærede sig idag ofte enig med ham og indlod sig tilsidst i en vidløftig Diskussion med ham om Regjeringsanliggender, der syntes at falde ud til gjensidig Tilfredshed. Hr. v. Menges glædede sig meget derover, Vilhelm forekom ham som en speciel Arv fra hans Moder, og han var stolt af ham som en Broder, ligesom Hedvig var meget lykkelig, da hun saa det venlige Forhold mellem hendes Fader og Vilhelm. Det havde altid været hendes lønlige, inderlige Ønske, at alle hendes Ægne og især hendes Fader skulde lære at vurdere ham, saaledes som hun gjorde det. Hendes Kinder fik en stærkere Farve, hendes Dine straalende klarere, og hun var saa oprømt og livlig, at Hr. v. Haller ikke kunde ønske sig en behageligere Borddame.

Efter Middagen opfordrede Johanna de unge Damer til at være med paa en Spadsertur. og Hellmuth, Hr. v. Haller og Vilhelm sluttede sig snart til dem. Under fortrolig Samtale vandrede de i den behagelig afslølede Luft henimod Stoven. Vilhelm fortalte om sit Liv i Provinsen, Hr. v. Haller om sine Forbedringer paa Buchhövel og om det forestaaende Valg af en ny Prest, som han og Johanna var levende interesserede i. Den forrige, en Rationalist, var heldigvis bleven forflyttet, og de ønskede nu meget at saa ham erstattet med en Mand, der vilde være en virkelig Gyrd for sin Gjord. Det var nyt for Vilhelm at høre Haller høre saa afgjort kristelige Ansuelser; han var bleven meget forandret i de tre Aar, de ikke havde seet hinanden. Vilhelm glædede sig derover og sølte sig meget nærmere forenet med ham end før. Johanna havde mange mærkelige Historier at fortælle

ham om sin lille Frits, der var et ganske ualmindeligt Barn, og han maatte endelig snart komme ud til dem for at se, om han ikke lignede hendes afdøde Broder. Hendes Mand smilte og mente, at endnu lignede han ikke Nogen, — kun at han havde sin Moders blaa Vine og lyse Haar. — Hedvig maatte ogsaa berette endel fra sit Liv i Berlin og om fælles Beskændte der, men var dog for det Meste Tilhørerinde.

Omstider kom de til den gamle Eg. Da Alle havde leiret sig i Græsset under Træet, sagde den lille Mathilde, som havde sat sig ved Siden af Vilhelm:

„Hvuster du, Onkel Vilhelm, dengang du lavede et stort Baal her, og Bedstemoder var med os? Er ikke det meget længe siden?“

„Jo“, svarede han, „det er alt fem Aar siden.“

„Hvor levende staar ikke hin Dag for min Erindring,“ sagde Hr. v. Haller. „Da den salige Bedstemoder fortalte sin Historie, faldt det første Frø i mit Hjertes hidtil saa nedtraadte Jordbund, og tallet være Herren og den kjære Bortgangne er det trods de mange Torne ikke bleven kvalt, men har begyndt at spire. Maatte den hellige Sædmand fremdeles lade sin Velsignelse hvile derover!“

„Det er mærkværdigt,“ ytrede Vilhelm, hvilket dybt Indtryk man kan faa af et eneste Ord af den hellige Skrift. Jeg erindrer, at da jeg i min Barndom streifede om i Skov og Mark, bragte Bedstefaders Indskrift paa dette Træ mig til Estertanke, og har man først begyndt at overveie Guds Ord i sit Hjerte, saa vil jo den Helligaand fremdeles hjælpe videre og fortsætte sit hellige Verk.

„Hvilken deilig Tante det er,“ sagde Hedvig rørt, „at Bedstefader, som blev revet bort i sin Ungdom, saa at Alle mente, hans Livsraad blev afskaaren før Tiden, idet han havde kunnet virke til saa meget Gavn, om han havde levet, — efter sin Død dog har stiftet saa megen Velsignelse ved disse Ord, en Velsignelse, der maaske vil vedblive at forplante sig til de siddigere Slægter.“

„Det minder jo næsten om den Himmelslige, hvorom Jakob drømte,“ sagde Johanna, „hvor Englene dannede en usynlig Række fra den Sovende og op til Herren, der stod overst. Saaledes er dette Ord, som en from Mand her har indridset, for Mange bleven en Himmelslige, der har draget deres Hjertier opad til Gud.“

„Du, kjære Ven,“ sagde hendes Mand, idet han trak hende til sig, „havde vistnok et renere Sind at bringe Herren, da han kaldte dig, end jeg kunde det, thi naar jeg tænker paa, hvor sonderreven jeg dengang var i mit Indre, hvor langt borte fra alt Guddommeligt, hvor selvtilfreds og dog paa samme Tid urolig, hvorledes jeg onskede Fred og Lykke og mere og mere tabte begge Dele i Verdens Tummel: — da staar jeg uudrende stille for Guds Naade, som forbarmede sig over mig.“

„Men du har dog fra Barndommen af havt en Dragelse til Herren,“ sagde Johanna, der ikke vilde være bedre end hendes Mand.

„Ja, det havde jeg rigtignok,“ svarede han alvorlig, „og det var vel en Virkning af Daadsmaaden og min fromme Moders Bønner, men var det da ikke desto værre, at jeg tiltrods herfor ganske glemte at sørge for min Sjæls Frelse og førte et letsindigt Liv, — og er ikke Guds Naade desto større, fordi han ikke har forstødt mig, men paa lette Veie, ikke ved Lidelser og Trængsel, som jeg vel havde fortjent, har draget mig til sig?“

„Åh, kjære Arthur,“ bad Johanna, „ønsk blot ikke Lidelser over os, thi da maa jeg altid med Bekymring tænke paa vor lille Frits. Og“ lagde hun halv smilende til, idet hun saa ham ind i Dinene, „Synden er dog det største Kors, og det maa du ligesaavel som jeg altid slæbe omkring med dig; — det er en Byrde, som man først lægger af ved Livets Ende. Er ikke den dig nok?“

Han tog hendes Haand og saa paa hende med inderlig Kjærlighed. „Vi maa se til at hjælpe hinanden, saa at denne Byrde ikke bliver større,“ svarede han. „Vel trykker den ofte tungt, men der er En, som har baaeret den for os, og i ham er der Hvile for Sjelen at finde.“

„Ja“, sagde Wilhelm meget alvorlig, idet han reiste sig og betragtede de i Stammen indridsede Ord, der er slet ikke Frelse i nogen Anden; thi der er heller ikke et andet Navn under Himmelen givet iblandt Mennesker, ved hvilket det bør os at vorde frelst, end Jesu Kristi Navn.“

Alle taug og sad en Stund hensunkne i stille Betragtninger. Solen var forsvunden i Vandet, og en let Taage steg op af det. „Lad os synge Noget,“ sagde Johanna, og Hedvig stemte i:

D, hellige Treenhed,
Du Sol, som ei af Nedgang ved,
Din Sol er slukt, lad i vort Sind
Dit Guddoms Lys gaa saligt ind!

Alle de Andre faldt ogsaa ind; Wilhelms dybe, klangfulde Stemme, sekunderet af Hellmuth og Hr. v. Haller, klang langt ind i Aftenens Stilhed, og dertil sluttede sig de klare Barnestemmer og Hedvigs og Elises bløde Toner, saa at det gjenlød i Skov og Mark, da de sang videre. Og da de kom til det sidste Vers:

Gud Fader evig Vre ste,
Guds Son, som vilde til os se,
Gud Helligaand, vor Trost og Fred,
Lov, Tak og Pris i Evighed —

da lod Aftenklokkerne i det Fjerne, og de hjemvendende Hjordes Hjelder blandede sig dermed, og paa Himlen kom den ene Stjerne tilsynes efter den anden og mindede om det evige Hjem og om den gode Hyrde, hvis Faar kan sige: „Gudt og Misfundhed skal efterjage mig alle mit Livs Dage, og jeg skal blive i Herrens Hus en lang Tid.“ Naar det allerede herne er

faa saligt at bo i Herrens Hus — hans Kirke og Menighed — hvorledes vil det da ikke blive histoppe!

Man brød nu op og begav sig paa Hjemveien. Uoifkaarligt maatte Hedvig tænke paa hin Gang for fem Aar siden, da hun ved Vilhelms Side vandrede hjem fra Egen. Da havde hun i sit stille Sind lovet at leve sit Liv for Herren og gjort dette med Glæde, fordi Veien til Himlen var forekommet hende saa let og Jorden næsten ligesaa stjon som Paradiset. Hvad var der blevet af disse Drømme? Hun havde siden lært at kjende Jordens Torne og maattet betræde mangan tung vei, thi til Himlen kommer man ikke uden gjennem Kamp. Hvad der endnu maatte forestaa hende, vidste hun ikke, men det vidste hun, at hvad end det jordiske Liv vilde bringe hende af Sorg eller Glæde, saa kunde det ikke berøve hende den Fred, som er at finde i hint Navn, i hvilket hvert Knæ skal boie sig, — og dette Navn var hendes Hjertes Klenodie.

Hun undredes paa, om Vilhelm endnu mindedes, hvorledes de paa denne selvsamme Vei for fem Aar siden havde sluttet en Venskabspagt, og hvorledes hun havde bedet ham at være hende en Stotte og vejlede hende i de Ting, som hører Guds Rige til. Det var der ikke blevet meget af; paa den nærmest paafølgende Tid nær, da de havde været sammen i Schonhaide, og enkelte Gange det følgende Aar, da han havde talt med hende om saadanne Ting, havde hun mojsommelig maattet finde frem alene, — og dog med bedre Hjælp end noget Menneſte kunde yde. — Vilhelm gif nu atter ved Siden af hende, medens Hr. v. Haller og Johanna var et Stykke i Forveien. Hun saa op paa ham; — hvor ædel og mandig han var bleven, ganſte ſaaledes som hun havde tænkt sig, men dette forstyrrede ikke hendes Hjertefred, — hun glædede sig kun over, at de Begge havde fundet den ſamme ſalige Vei, de dengang ſøgte, og vandrede mod det ſamme ſalige Maaſ. Og det ſamme var jo Tilfældet med alle hendes Kjære, ſjont ikke Alle vandrede med lige ſikre Skridt; Stjernen fra Bethlehem var dog gaaet op for dem, ſelv hendes Fader begyndte nu dunkelt at skimte den.

Da Vilhelm mærkede, at hun saa ſaa alvorlig op paa ham, smilte han venligt og ſagde: Er det ikke idag ganſte ſom for fem Aar siden?"

Hun gjengjældte hans Blik ligesaa venligt og naturligt og ſvarede: „Jeg har ogsaa juſt tænkt derpaa.“

„Vi er da vedblevne at være Venner,“ ſagde han med nogen Bevægelse, „og vil vel altid blive det; — jeg tror ikke, det kan være anderledes.“ — Han holdt inde, men det var, ſom om han gjerne vilde ſige mere, naar han blot vidste, om han turde. Maaſte ventede han, at hun ſkulde ſige Noget, men hun taug, ſjont han i hendes udtryksfulde Dine læſte Bekræftelſen paa, at ogsaa hun var overbevist om, at der blot kunde være Venſkab og Troſkab mellem dem; men hun var idag ſaa lykkelig, at hun ikke behøvede mere, end hun allerede beſad.

De dreiede ſtille ind i Parkens hoiſe Lindeallee. Iyſſkinnet fra Huset glimtede frem gjennem Træerne, og det klare Maa-neſtin faldt paa Kirkens

Taarn, paa Bedstemoderens Grav og paa de to Kors. Og hvad der stod paa hine Kors, — hvad der for fem Aar siden saa mægtigt havde grebet Hedvig's Sjæl og siden saa ofte været hende et Haabets Anker i Nøden, det gjenlød nu som en Lov- og Takkesang i hendes Hjerte, og alle hendes Tanker indesluttedes i det ene Ord:

„Se, Gud er min Salighed, jeg vil være tryg og ikke frygte, thi den Herre Herre er min Skyrte og Psalme og er bleven mig til Salighed.“

Efterskrift til Originalens andet Dplag.

Forfatterinden af denne Bog har efter det første Dplag faaet saa mange Spørgsmaal om, hvorledes Vilhelms og Hedvig's ydre Skjebne har soiet sig, — om de kun forblev Venner, eller om de ogsaa fik vandre den i Forening betraadte aandelige Veie i et inderligere jordist Samliv, — at hun som Svar vedsoier en Anmærkning til det nye Dplag.

Er ikke det jordiste Liv med alle sine ydre Begivenheder kun det Hjertes, af hvilket det aandelige skal udvikle sig, ligesom den straalende Sommerfugl af Larven og Puppen? Og er ikke Lyngdepunktet for Hjertet fundet, naar det har lært at hvile i Gud? Vilhelms og Hedvig's Hjerter var gjennem al foregaaende Uro komne til denne Hvile, og den kunde ikke blive dem berøvet derfor, om ogsaa mange jordiske Vnster vilde forblive uopfyldte. Fortællingens Hensigt har været at skildre den Uro, som Sjælen soler, saa længe Herren ikke har faaet uindskrænket Herredomme over den, samt den Fred, den lever i, naar dette er skeet. Hvad imidlertid de to Unges videre Skjebne i det Ydre angaar, da har Forfatterinden Intet imod, at den soier sig saa gunstig som mulig for dem, og er jeso af den Mening, at det er gaaet saaledes, thi de væsentligste Hindringer var jo nu ryddede afveien.

Dette til Beroligelse for deltagende Hjerter.

Spiser og Drikker i de islamitiske Østerlande.

(Slutning).

Til Slutning vil jeg ogsaa i Afnittet om Spiserne omtale Brodet, som i hele Asien, saavidt jeg ved, har bibeholdt sin oprindelige Form, hvorom vi hører Tale i den bibelske Tidsalder, og som endnu findes i Form af Paaflæbrod hos Jøderne. I Konstantinopel og nogle af Søstaderne ved Middelhavet kan den Rejsende hift og her finde enkelte Slags Brod, der minder ham om det europæiske; dette skriver sig fra antagne græske Stikke. Men i det Indre af Anatolien støder vi allerede overalt paa de tynde, flade Deigstykker, som herfra og videre mod Øst indtil Kina kun adskiller sig fra hverandre ved større eller mindre Tykkelse, Længde eller Bredde. I det nordlige Anatolien yndes Lavasch, et Slags tykt Brod, som, naar det er bagt af god Hvede, meget ligner vore Brodsorter; i Persien derimod bliver det bagt meget tyndt og langt, stegt paa Risfæstene i en varm Dvn, og

baade til Brodets Tilberedelse og Baging medgaar der neppe mere end en halv Time. Den lange Form har sine store Fordele for de Indfødte. Brodet tjener til Borddug, til Serviet, til Tallerken, ja ofte ser man Fleres Maaltid bæres i et og samme Klæddbrød fra Bazaren og hjem. Ligesaa hurtigt som det bages maa det ogsaa forteres, ja, jeg kan gjerne sige, ligesaa hurtigt mætter det, men hurtigt bliver man igjen sulten efter det. I hele Persien har jeg især truffet dette Slags Brød, Nani Sengel; men i Landsbyerne bruges dog mest i Husholdningen det før nævnte Slags, Lavasch. Bedømt fra mine egne Forholds Standpunkt maa jeg rent ud sige, at det netop var Mangelen af Brød, jeg mener europæisk Brød, som jeg søgte mest, ikke blot i de dannede men ogsaa i de uannede Dele af Asien. De med europæisk Overdaadighed og Pragt udrustede Reisende pleie at lade sine Tjenere opfinde et eller andet Surogat; men jeg havde det ikke saa godt; selv paa mine Vandringer i Persien maatte jeg spise den brugelige Deig, knadet af en stinkende Kameldrivers smudsige Hænder og stegt paa den ophedede Jernplade. Meget værre faren var jeg senere i Orkenen mellem Persien og Rhiva. Hvor uhyre stor er ikke Forskjellen mellem vore Kunstbageres Frembringelser og det Brød, jeg bagte paa Mellemasiens store Steppe! Især var det paa den anden Halvdel af vor Vej til Rhiva, at jeg bemærkede dette.*) Kamelgødningen, som skulde afgive Brænde til Bagingen, maatte man, for at holde tør, forvare paa Bryttet. Med ængstelig Sparommelighed pleiede jeg at lægge det ene Stykke ovenpaa det andet; det lille Jidsked blev saa vel indgjærdet og paapasjet som om jeg skulde brænde, ikke Gødning, men Guld. I de sidste Kulgløder blev nu den med Saltvand knadede Deig, hvormed der altid havde blandet sig en god Del Sand, store Stykker stultet ind. Var Lykken os gunstig, kunde den seige Deig blive ganske gjennembagt, men Brodet blev jo endda stumpelet nok; men maatte vi afsnappe Hvilestunden og stynde os af Frygt for Nøvere, blev den smudsige sorte Deig i halv raa Tilstand reven ud af Asien, og Hungeren forundte os neppe Tid til at rense det tarvelige Bagværk fra Asiesmulerne. Og for at give mine Læsere et Begreb om hvilken usmagelig Bid det var, vil jeg blot anføre det One, at selv min Kamel en Dag meget uheldig gav mig Afslag, da jeg forsøgte at dele Halvparten af denne min elastiiske Frokost med den. Naar den Reisende spiser, pleie disse Dyr, lokkede af Kjøvebenenes Bevægelser, at se sig tilbage; jeg stak engang ved en saadan Leilighed et Stykke af mit saaledes tilberedede Brød i Munden paa min Kamel, men Dyret var mere kræsen end jeg; det spyttede det ud.

I Rhiva fik jeg Erstatning for mine Brødsavn; her bager man, som Følge af den fortrinlige Hvede der findes, et taalelig godt Brød, meget bedre end det i Persien. Og selv Bokhara er endelig saa berømt af sit Brød,

*) Beskrivelsen over Bamberghs Reise i Mellemasien, en Skildring, som er meget interessant og lærerig, findes i 24de Bind af „For Hjemmet“, hvoraf nogle Exemplarer endnu er at faa; se sidste Side af Omslaget. Red.

hvoraf der sælges fire forskellige Slags i hver Bazar, at dens Bagere med Fordel kan drive sit Haandverk ikke blot i Mellemasien, men ogsaa i det kinesiske Tartari, ja i selve Kina.

At tale om det islamtiske Østerlands Drifter vil vistnok tykkes mange et dristigt Foretagende. Allerede i vor Barndom har vi jo læst Ordspøget: Muselmanen drikker ei Vin og anser for urene alle Svin.

Med denne Ansæelse voger vi op, og om vi end Tid efter anden faar et Indblik i det mohamedanske Østens Sæder og Skikke, pleier dog stedse Brugen af stærke Drikke blandt Bekjenderne af den arabiske Lognprofets Lære at forekomme os utrolig. For bestemt at imødegaa denne seilagtige Ansæelse vil vi derfor en for alle Gange gjøre den Bemærkning, at i Vesterland er Drifternes Antal stort, men de Berusedes lidet; i Østerland er derimod omvendt Drifternes Antal lidet og de Berusedes stort; det vil sige, for at udtrykke mig tydeligere og klarere, at Folkene i Østerland under Nydelsen af stærke Drikke kun har Beruselsen og ikke Nydelsen, saaledes som det forstaaes hos os, for Die. Mahomed siger vel: „Drik ingen berusende Drifter,“ Udlæggerne og Fortolkerne har omkring dette ene Bud, opreist sex hundrede og tretten Hjørder: men Alt forgjæves. Bakkus springer over dem alle, og de Udveie hvormed man omgaar den arabiske Lovgivers Ord, har ofte moret mig kostelig.

Jeg havde i Konstantinopel en Mollah, som, forunderligt nok, blev syg hver Aften Kløffen halv otte; neppe mærkede han en Smule Hovedpine, for Tjeneren lod sig se med en hoist alvorlig Mine og en sort Flaske; paa Flasken stod skrevet med store arabiske Bogstaver: Fladsch (Medicin). Jeg saa med hvilken Hyster-Mine min Lærer skulde ned det ene lille Glas efter det andet. Hvad det var for en hemmelighedsfuld Væske den mørke Flaske indeholdt, er ingen Gaade for Nogen. Det var Rati, ægte Mastix fra Den Chios, og da dette Brædevin ikke maa drikkes under sit virkelige Navn, saa omgaar man Loven med en falsk Navneseddel.

De „eleganteste“ Driffelag i hele Østerland træffer man ved Bredderne af Bosporus*). Det er sædvanlig i Aftentimerne, og det forunderligt nok for Aftensmaaltidet, at Tyrkerne hengiver sig til det Slags Misbrug. „Tsakmat“, det er at svire, det egentlige Udtryk for Nydelsen af stærke Drikke, er som Folge af det religiøse Forbud almindelig fordømt. Tyrken (Effendi, Pascha eller af hvilken Rang han end er) vilde ogsaa gjøre de kraftigste Indsigelser, isald man bestyldte ham for en saadan Overtrædelse af Loven; det skal naturligtvis kun være en nyttig Ting at begynde Maaltidet med; men istedetfor at lade sig noie med et lidet Glas, pleier de gode Tyrker at drikke mange, ja saa mange, at den klare, gjennearsigtige Væske, der tilberedes af et harpiragtigt Sukkerstof, gjør dem ganske øre i Hovedet, for de komme tilbords.

*) c: Konstantinopelstrædet.

Driften i Selskab pleier enten at forefalde blandt Naboer eller ved overordentlige Maaltider. I saa Fald er det store runde Bord i Bærelset bedækket med mange Flasker, men især med en utallig Mængde smaa Skaal-ler, som indeholder Meze'n (Forskrifningerne tilligemed Driften) og som for det Meste bestaar enten af Syltetøier, sjældne Oste, Olivener, Brodsmuler, Høsfelnodder, Pistazier eller af andre tørrede Frugter. Hvor dyrebær er mig ikke Grindringen om hine Timer, som jeg tilbragte i saadanne Kredse, ikke i Nydelsen af Raki, men i Beskuelsens og Sjælestudiernes Nydelse. (!) Man tænke sig denne høitidelige, iskolde, ja marmoragtige Stilhed og dette dybe Alvor, der behersker alle Ansigtsstræk, hvert Ledemod i Selskabet før det første Glas tømmes. Efter det første Glas er det kun overordnede og høie Personer — thi jeg var ogsaa tilstede ved Driftelag hos Storbiziren og Udenrigsministeren — der tillader sig at lade nogle Ord falde. Efter det andet Glas gjor de mindre Fornemme det Samme, og først efter det tredie, fjerde og femte mærkes en vis Bevægelighed, en Summen og Brummen i Kredsen. Det femte og sjette bringer Selskabet paa Benene; man begynder at udveerle gjensidige Høflighedsbeviser. Hans Høihed N. N. staar op, gaar hen til Bordet og tager et Glas Meze med saadan Ynde, med saadan smilende Medladenhed, som om han fra sin tidligste Ungdom af ikke havde befattet sig med Statsstyrelsen, men med en Mundstjenks Haandverk. Hans Excellence N. N., den som skal hederes, iler med sunkende Vine sin Overordnede imøde og anstiller sig forbauset, stamfuld over Udmærkelsen; Excellencen griber derpaa forvirret Glasset, tommer det tilligemed Meze'n i et Sekund, og efterat han har sat det tomte Kar fra sig paa Bordet igjen, maa han hurtigt skynde sig tilbage paa sin Plads, for med et dybt „Temena“ at lægge sin Taknemmelighed for Dagen.

Jeg siger de Fornemme begynde, men Tvangen løses snart. Efter en halv Time blander Alle sig i en broget Forvirring om hverandre; endstjont fremdeles sammenhufede med Benene under sig paa Divanerne har dog Alle, Unge og Gamle, Store og Smaa forenet sig til en Venstabsfjede. Man tillader sig meget, man tilgiver ogsaa meget, og i saadanne Dieblikke taber Bezir-Ringen og Marskalks-Staven og den hele lange Række Titler sin vigtige Betydning.

Paa et givet Tegn indfinder Musikanterne sig, sniger sig langs Bæggen hen i en Krog af Bærelset, hvor de huser sig ned og synger Sange, som de ledsager med et ægte østerlandsk Instrument, Kanun (Psalter); Sangene handler ofte om Vin osv., og Melodierne er i vore Øren de skræffeligste Disharmonier og Disksonanser, ligesom ogsaa omvendt vore første Tonekunstneres fortrinligste Musikfrembringelser er det i Østerlændernes.

Disse Driftelag, som i den bestedne Form af et Forspil er indførte til de tyrkiske Maaltider, vare ofte to, tre til fire Timer, ja ofte lige til Midnat. Rakiflasker og Mezeskaaler fornøjes uafbrudt og fremsættes fristøæk. Efter den store Mængde Ost, Frugter og Salater at dømme, som nydes til den berusende Drif, maatte man tro at Tyrken gif til sit Maaltid med liden

eller ingen Madlyst, (og det er vel ogsaa Tilfældet); men jeg har dog sjelden bemærket, at den lange Række af Netter derved paa nogen Maade led Afbræk.

Paa den Tid da jeg opholdt mig i Tyrkiet, det vil sige efter Krimtrigen, da de tyrkiske Statsforhold kunde glæde sig ved et Slags Skinvelstand og Finants-Ministeriets Presse var fuldtop bestjæftiget med Trykningen af Kaimé (Papirpenge), da vilde man kun have fundet saa tyrkiske Huse, hvor man i Aftentimerne ikke havde været optagen netop af denne fordærvelige Drik. To Timer efter Solens Nedgang var ikke blot Husherren, men selv alle Tschibuttschis, ja endog Aiwaserne (armeniske Tjenere af lavere Rang) revne med i Fylberiets Hvirvel. Mange gjør det vist endnu, thi ved Bredden af Bosphorus, paa dette det saa yndige Sted har man vanskelig for, som Følge af de Naturskønheders Trylleri der omgiver dem, ikke at hensette sig fra den hverdagslige Tilværelse i en unaturlig ophidsket Tilstand. I de rummelige, luftige Boliger ved Bredden af dette Verdens skønneste Stræde lader man sig let inddysse i Orkesløshedens og Tankeløshedens søde Drømme; om Dagen maa den tyrkiske Embedsverden lide meget af Dragomanernes Tollenes barste Udsæd, af bort Gesandtskabs skarpe Noter, af Ulykkesfætterningerne fra Provinserne, som aldrig mangle; om Dagen kan vel mere end En trykkes af mørke Tanker om sit Folks snarlige Undergang, Frygten for den nordiske Kolos's (i: Ruslands) mørke Skygge; men om Aftenen, naar den blaa Himmelhvælving tænder sine Myriader lys, hvis Perleglans gjenstraaler fra de blaa Bolger i Bosphorus, da pleier Tyrken gjerne at drukne de mørke Erindringer i Glasset. Hvad den store Masse af Folket angaar, saa hersker her Udruelighed, ja i en paafaldende Grad. Jeg har gjort den samme Bemærkning overalt i de endnu længere i Ost beliggende Lande, et Forhold hvorved Asien atter danner en stærk Modsatning til Europa, da som bekjendt Antallet af Drukkenbolte hos os forholdsvis er meget større i de lavere end i de høiere Klasser. Deraf kommer det at i det hele ottomanske Rige kun de fornemme Klasser, altsaa kun de, der regner sig til de Dannede, og ene og alene de, i denne Henseende overtræde Mahomed's Lov. I Søstæderne ved Middelhavet er Hafirlik'erne, store med Siv oversflettede Flaster, hvori Raki'en opbevares, endnu altid et yndet Husgeraad; der hvor græste Skikke, trods den senere antagne Islam, er forherstende, drikkes der ogsaa temmelig, men i Almindelighed udmærker den mahomedanske Folkemasse sig saavel i Tyrkiet som i Persien fremsfor alle øvrige østerlandske Folkeslag ved sin Udruelighed.

Men hvad der i dette Punkt mest forundrer Jagttageren af Folketiffene er, at man overalt foretrækker de øvrige Drikker for Vin. Den berømte Druesaft fra Cypern og den ikke mindre berømte fra Verne i Arkipelagus har hos os længe staaet i høi Anseelse; men i Østerland drikkes den kun lidet, og da blot modbillig; man tror at den fortykker Blodet for meget, berøver En Madlysten o. s. v., men dette tror jeg dog kun er Paastud. Det Hele beror paa Udthningen af Ordet Scharab, Vin, hvis Ndhelse Mahomed

stiller paa samme Trin som Svinekjødet i sit Forbud. Sproglig taget er dette naturligtvis en Feiltagelse, thi Scharab betyder ikke ene og alene Vin, men Drik i Almindelighed; men da Brændevin, især Mastix, vel var ubekjendt paa Mahomed's Tid, saa tror man, idet man undgaar det nøiagtige Udtryk for Druesaft, at turde aabne baade Dør og Glug for Brugen af alle øvrige stærke Drikke.

Det samme Forhold, hvis Forekomst vi stildrede i Konstantinopel, træffes ogsaa i de øvrige store Stæder i det ottomanste Rige. De arabiske Indboanere i Damaskus, Halep, Beirut og alle andre Stæder pleier blot at slyde Skylden for Indførelsen af denne Sgnd paa de dem forhadte Tyrker. Men grundige Historiefriivere vil i dette Stykke kun se indgroet Nag, og ligesom i gamle Dage saaledes findes der ogsaa den Dag idag Drikkebrødrene i Islams fornemste Byer; ikke blot i Jerusalem, ikke blot i andre Balfartsbyer, men selv i Mekka og Medina, Mahomed's Grav's nærmeste Nabostæder driffes der. En af mine Venner fortalte mig, at der hvert Aar fra de mahomedanske Balfarts-Stæder i Smug blev udført en betydelig Mængde Jemzenband (en „undergjørende“ Væske), netop i de Hafsløks eller andre saadanne Kar, hvori Raki'en indførtes.

I Persien er Brugen af stærke Drikke kun meget lidet indskrænket, ihvorvel ogsaa her kun de høiere Folkelasser er hengivne til Drukkenfab. I Norden, især i de af Tyrkerne beboede Dele, spiller Brændevinet Hovedrollen, thi den berømte Rachtivin kommer kun paa de Stores Bord; i Syden, hvor den fortrinlige Chulavi, der næsten kan lignedes ved Tokajer, vøges, drifter man mere Vin, endstjont ogsaa her mange brænder Brændevin af Druerne. Konsumenternes Antal er i Iran forholdsvis mindre end i Tyrkiet, men dette maa ikke saameget tilskrives Folkets Afholdenhed som det's Armod, thi medens der blandt de fornemme tyrkiske KLASSE kommer to Drukkenbolte paa ti Raki'driffere, kan man i Persien regne en halv Gang flere. Ja, jeg vover at sigé det rent ud, at Persieren aldrig gaar fra Svirelaget, der næsten bestandig er forbundet med Orgier, for han er ganske fuldstændig drukken.

Som en stor Undtagelse maa jeg nævne, at i Iran selv Kvinderne, dog kun de Stores Hustruere, enten alene eller i Selskab med sine Mænd, drifter; dette er uhort i Tyrkiet og blot at se blandt Kvinder i den største Fornedrelse. Tiden for Svirelagene er i Iran, som overalt i Østerland, Aftentimerne, dog med den Forskjel, at her den til Drik bestemte Tid kun sjelden afbrydes af Maaltidet. Man drifter, som det i Særdeleshed i Sydpersien er Skik og Brug, ene og alene for stærkt at beruse sig; hist og her nyder man istedetfor Tyrkernes Meze en eller anden Epise som kan forøge Drikkelysten, dog bemærkede jeg overalt, at den kun var af underordnet Betydning for Persierne; under Navnet Bezim (Drikkelag) forstaaer han Vin, Svirebrødrene, sjældige Fornøielser.

Ligesom i Tyrkiet Antallet af Drankere i Konstantinopel og alle de største Byer er meget større end de er paa Landet, saaledes har jeg ogsaa

fundet dette overalt i Fran. Mærkværdig nok er det ogsaa her de helligste og mest berømte Balsartssteder, hvor Svirebrødre forsamler sig mest til sine Lag. Dette slog mig især i Medsched, hvor man i de bedst underrettede Færdse opgav mig Drankernes Antal til to Trediedele af hele Befolkningen. Herfra og længere mod Nord, jeg mener paa den turkomaniske Steppe, støder man meget sjelden paa stærke Drikke; kun berygtede Menneskerovere, som udelukkende lever af, hvad deres frække Røverier indbringer dem, og hvis sædvanlige Levemaade er ganske anderledes end Komadernes, kun disse vover, og det endogfaa kun i Smug, at drikke Spirituosa. Saadanne Folk er de mest foragtede af sin Stamme. Jeg skal aldrig glemme engang, som jeg under mit Ophold ved Gorgen saa paa, hvorledes nogle Mollah'er, ledsagede af en Graaffjæg, overfaldt et Telt med Svirebrødre, jagede disse med de voldsomste Pisseslag fra hverandre og tiltrakke dem ynfelig. Det at stjæle og myrde Mennesker og at plyndre dem paa det mest Samvittighedsløse, bliver ikke og kan ikke blive straffet, hvorimod Drukkenstab, denne Bederstygghed i Turkomanernes Dine, tugtes paa det Skrækkeligste.

Ligesaa kan jeg ogsaa betegne Brugen af berusende Drikker i Mellemasien kun som meget indskrænket, thi i Bokhara og Rhiva straffes Enhver, som træffes paa fersk Gjærning ved et Glas, ubetinget med Døden, og mærkværdigt er det, at der er nogle, naturligvis mest persiske Slaver, som er blevne frie og har nedsat sig her, der vover at hengive sig til denne farlige Nydelse. Blandt stærke Drikke yndes Brændevin mere end Vin; forstnævnte indføres hist og her i Smug fra Rusland, sidstnævnte tillaves af de der-værende Jøder, som, idet de erklære, at dens Nydelse er dem forestrevet i deres Religion, maa kjøbe Tilvirkningsretten i dyre Domme. De turke-stanske Folks store Udruelighed maatte være den Fremmede meget paafaldende, hvis ikke Religionshykleriet havde opfundet en Erstatning, en farlig Erstatning; dette er Brugen af Opium og andre berusende Midler, som, da Religionen ikke udtrykkelig forbyder dem, har udbredt sig ligesaa meget blandt de høie Stænder som Vin og Brændevin i Tyrkiet og Persien.

Monsterværdig Udruelighed findes kun, saavidt jeg kan domme efter Beretninger, blandt de bosatte Tartarer i det kinesiske Tartari; berusende Midler saavel som stærke Drikke er dem, om end ikke ubetjendte, saa dog forhadte; de af Samschu eller Opium berusede Kinesere er det, som tjener dem til advarende Skræmmebilleder mod denne Laster.

Ligesaa er det ogsaa Afgbanerne, hos hvilke Brugen af stærke Drikke, til Trods for den Berørelse, hvori de staa med Hinduerne paa den ene Side og Perserne paa den anden, dog ikke har kunnet faa fast Fodfæste. Kun nogle Stormænd, som i længere Tid har opholdt sig i Udlandet, skal i dybeste Hemmelighed overtræde Mahomeds Bud; men den største Del af Befolkningen saavel i Kabul, Kandahar og Ghzne som paa andre Steder afholder sig ligesaa meget fra Nydelsen af Vin og Brændevin som af Svinesjød.

*

*

*

Mange af mine europæiske Læsere vil vel undres over, at Mahomedanerne egentlig kan tillade sig at overtræde dette sit strenge Religionsbud, og endnu mere maa det forbause dem, naar jeg siger, at et forholdsvis stort Antal Mollah'er og Geistlige i Persien og Tyrkiet, selv de høieste ikke undtagne, pleier at forsynde sig i dette Stykke. Forklaringen hviler paa en som Islams Hovedpille betragtet Grundsetning. I denne heder det nemlig at enhver Synd, som fuldstændig erkjendes og angres, kan vente sikker Tilgivelse; ligesom en Mahomedaner, isald i det daglige Liv et ondt Ord kommer over hans Læber, tror at kunne gjøre sin Synd god igen ved Udraabet: „Tobe, istagfar Allah!“ (Anger! Gud tilgive!) saaledes finder vi Folk, som enten hver Uge eller en Gang om Aaret, og i saa Fald for Maanedens Khamazan, foretager storartede Bødsøvelser. Drankere pleier saaledes hvert Aar efter Størrelsen af sin Samvittighedsbyrde at underkaste sig en større eller mindre „Bod“, og medens denne varer bringer Mahomedaneren hverken den egentlige Drik eller det Ord som betegner denne, nogenfinde over sine Læber; han lider, den Staffel, men strax Tiden for den bestemte „Bod“ er udløben, tager han fat paanyt.*) Saaledes drikker man Aar efter Aar frisk væk, indtil man skal „gjøre Bod,“ og saaledes mener man ogsaa under Lovens Skjold at have frelst sig fra de slemme Følger i en anden Verden.

(Lidt forkortet est. „Eftilling Mag.“)

Ferdinand Magellan.

Den første Jordomseiling.

(Efter Dr. G. Hartwig.)

Enhver, der holder af at læse om store Mænd og store Bedrifter, vil vistnok med levende Interesse følge den Mand's Spor, der først fra Øst til Vest gjennemploiede det umaadelige stille Hav og gav den første Jordomseiling sit Navn.

Ferdinand af Magellan, en Portugiser af adelig Familie, hvis Fødested og Fødselsaar Historien fortier, havde tjent 5 Aar i Ostindien under sin store Landsmand Albuquerque og hæderligt udmærket sig i Slaget ved Malacca (1510). Men da hans Fædreland nægtede ham den Anerkjendelse, der skyldtes hans udmærkede Fortjenester, traadte han i spansk Tjeneste, hvor den fremsynede Cardinal Ximenes og Carl den Femte gunstigt gik ind paa hans dristige Plan at aabne en ny Vestfart til Molukkerne, og til hvis Udførelse de lode udruste en efter Datidens Begreber ikke ubetydelig Eskadre.

Den bestod af 5 Skibe: Trinidad paa 130 Tønder og 62 Mand, og

---

*) Altsaa snyder paa Naade og gjør en falsk Bod, der mangler det nye Forsæt; man vil ikke aflægge sin Skjædesynd. Men Mahomedanerne har jo Medhold i sin Religion.

dette kommanderede Magellan selv; San Antonio paa 130 Tønder og 55 Mand; Vitoria paa 90 Tønder og 45 Mand; Concepcion paa 90 Tønder og 44 Mand; og tilsidst San Jago paa 60 Tønder og 30 Mand; som man ser, usle Noddestaller for Veie over det vide Hav, som først skalde findes.

Foruden de fra et saadant Foretagende uadstillelige Farer kom endnu for Magellans Beskommende den særegne Vansteligbed til, at Cheferne paa de andre Skibe hadede ham saa meget bitrere, fordi han foruden sine overveieende Fortjenester tilmed var en Fremmed og det en Portugiser.

Den 20de September 1519 seilede Eskadren ud fra Havnen San Lucar, efterat Magellan i Forveien var kommen overens med de andre Skibes Chefer angaaende de nødvendige Dag- og Nattesignaler og havde forestrevet den Orden, i hvilken der skulde seiles, hvorefter la Capitana, saaledes kaldte man Hovedskibet la Trinidad, bestandigt skulde gaa foran de andre.

Den 2den Oktober forlode de Teneriffa og styrede mod Sydvest, dog allerede næste Dag satte Magellan Kurs mod Syd, til stor Misforstaaelse for Officererne, da dette stred mod, hvad der var aftalt.

Juan de Cartagena, Chef paa San Antonio, dristede sig endog saa til at gjøre ham Forestillinger desangaaende, men fik til Svar, at det var hans Pligt at følge Capitanas Retning og afholde sig fra alle Bemærkninger.

Den sydlige Kurs bragte dem imidlertid saa nær ved den afrikanske Kyst, at de, efterat de havde passeret Linien, ved Havblik bleve opholdte 20 Dage, og derpaa en hel Maaned maatte kæmpe med slet Veir og Modvind.

Angaaende denne første Del af Reisen fortæller Pigafetta, en italiensk Adelsmand, der var gaaet med paa Expeditionen, og som man skulder den første Beskrivelse af Reisen, meget forunderlige Historier. Saaledes fortæller han, at det aldrig regner paa Teneriffa, men at der paa Den voger et stort Træ, fra hvis Blade der bestandig drypper det klareste Vand, hvilket samles i en Grav ved Foden af den velgjørende Plante, og ene og alene slukker Menneskers og Dyrs Torst, da der ellers hverken findes Rilder eller Bække paa Den. Dette Træ var bestandig indhyllet af tætte Laager, som uden Tvivl, efter Pigafettas Mening, skjenkede Bladene det neddrappende Vand.

Tillige vil han have seet en mærkværdig Sofugl, som ingen Fodder havde og derfor heller ikke byggede nogen Rede. Hunnerne lagde deres Æg midt i Havet paa Ryggen af Hannen og udrugede dem der!

Dengang var Naturen kun lidt undersøgt, og der var altsaa et vidt Spillerum for den Reisesendes Phantasi og Opdigtelser.

Den 13de December kastede de Anker i en brasiliansk Bugt under 23 Gr. 30 f. B. og fulgte dernæst Kysten sydpaa lige til Patagonien (49 Gr. 30 f. B.), hvor Magellan besluttede at overvintre.

Her havde han allerede opholdt sig to Maaneder uden at se noget Menneske; da kom der pludselig, som Pigafetta fortæller, en kæmpemæssig Skiffelse tilsyn, saa stor, at Europæernes Hoveder neppe naaede ham til

Bestefedet. Magellan lod give den Vilde noget at spise og drikke og forærede ham blandt andre Ting et Speil af Metal, men da denne Goliath i Speilet saa sit fæle Ansigt, der var bemalet med Rødt og Gult, traadte han saa forfærdet tilbage, at han kastede sine Folk omfuld, der stode bag ved ham. Snart kom der lignende Kjemper, Mænd og Kvinder, klædte i Huaucoffind; men Pigasettas Patagoniere, sjønt de endnu altid henhøre til de største Menneskeracer, vise sig dog for de nyere Reisendes rolige Døie af mindre kjempemæssig Vægt.

Paa Magellans Befaling bleve to af Horden grebne og med Magt forte ombord, en barbarisk Gruusomhed, som store Sofarende dengang ofte gjorde sig skyldige i mod vilde Befolkninger, og som nu i det Høieste kun udøves af de raaeste Hvalfangere.

Under hans Ophold i Havnen San Julian udbrod de spanske Officere Misfornøielse i aabenbart Oprør. San Antonio, Vitoria og Conception erklærede sig for Kongen og Gaspar de Quesada, og kun San Jago, der endnu ikke havde erfaret noget om Mytteriets Udbrud, svarede paa Tilspørgsel, som Generalkapteinen gav ham, at han var for Kongen og Magellan og vilde adlyde denne Sidste. Det vilde have været ude med den store Sofarer, hvis han ikke ufortøvet ved sin driftige Fremfærd havde gjenoprettet sin Anseelse. Han sendte strax en af sine tro Officerer til Vitoria med et Brev til Kaptein Mendoza og med den Befaling at gjennemføre ham med en Dolt, medens han læste, hvilket ogsaa punktligt blev udført og havde til Folge, at Skibsmandstabet siebliffeligt blev bragt til Lydighed. Uden videre lod han San Antonio hilse med Kanonflugler og entre. Gaspar de Quesada traadte i fuld Rustning op paa Dækket og tilraabte sine Folk at følge ham. Men Ingen adlød; i et Nu blev Skibet taget og den oprørske Bando lagt i Lenker; derpaa undertastede Conception sig ogsaa. Gaspar de Quesada blev hængt og Juan de Cartagena, Chef paa Conception, sat iland; Magellan benaadede de Øvrige, thi hans fuldstændige Triumph gjorde ham det muligt at vise Mildhed.

Under Opholdet i San Julian strandede San Jago, der var sendt sydpaa for at undersøge Kysterne, men Mandstabet blev frelst og fordelt paa de fire andre Skibe. Den 21de August 1520 fortsatte Magellan sin Reise i sydlig Retning og naaede den 21de Oktober et Fjorbjerg (52 Gr. S. B.), hvilket han den hellige Ursula til Ære, paa hvis Navnedag Opdagelsen gjordes, kaldte Cabo de las Virgines. De to mindste Skibe bleve sendte forud og kom efter 5 Dages Forløb tilbage med den Østerretning, at de vare løbne ind et Havstræde, til Enden af hvilket de ikke havde naaet, og hvor Strommen, saa langt de vare komne, var slydt stærkere mod Vest end den trængte ind fra Øst. Magellan tvivlede nu ikke om, at denne Kanal jo maatte føre til Havet paa hin Side; men da man fandt, at Levnetsmidlerne kun vare tilstrækkelige for tre Maaneder, sammenkaldte han først et Krigsraad af sine fortrinligste Officerer, for under saadanne Omstændigheder ikke at handle egenmægtigt og derved give nyt Stof til Utilfredshed.

Nogle stemte for strax at vende tilbage til Spanien, men de fleste vare enige om at fortsætte Reisen, og Magellan erklærede med største Kholighed, at om det end skulde komme saavidt, at de maatte spise de Huder, hvormed Kæerne vare beslaaede, saa var det hans faste Villie at holde ud og med Guds Hjælp at holde sit Ord til Keiseren. Derpaa gav han Befaling til for fulde Seil at sætte ind i Strædet, og forbød under Dødsstraf fremdeles at at tale om at vende tilbage eller om Mangel paa Levnetsmidler.

Det var den sydlige Hemisphæres Sommer og Havstrædet viste sig saa smukt, som det i hine stormfulde Regioner er muligt. Her blev Kanalen saa smal som et Bøsteskuds Brede, hist dannede de krumme Ryster udstrakte Bugter. Paa nogle Steder vare Bjergenes Toppe bedækkede med Sne, men de lavere Skraaninger beklædte med tætte Skove.

De Baal, som de fattige Bilde om Natten antændte paa den sydlige Side, bragte Magellan til at kalde den Jldlandet, Tierra del fuego.

Havstrædet er som bekendt ikke nogen enkelt Kanal, men snor sig i forskjellige Arme gennem en Labyrinth af Halvøer og Der. Ved en saadan Spaltning blev San Antonio sendt gennem den sydlige Kende paa Opdagelse, medens Magellan en hel Dag igennem med de øvrige Skibe fulgte den nordlige Arm og derpaa fastede Anker i en Havn, hvor der blev fanget mange Fisk som lignede Sardeller. Der forløb 6 Dage, og endnu lod San Antonio sig ikke se. Magellan sendte derfor Vitoria efter den, og da der igjen var gaaet 3 Dage, begav han sig med Trinidad og Conception paa Veien for at opsoge Skibene, skjønt man neppe mere kunde være i Tvivl om, at jo San Antonio, hvilket ogsaa virkelig forholdt sig saaledes, var slygtet og draget ad Spanien til. Saaledes gik endnu 6 Dage tabt, hvorpaa man atter styrede mod Vest, indtil endelig den 27de November det aabne Hav viste sig, — et med Længsel ventet Syn, ved hvilket Magellan udgjød Glædestaarer.

Hans første Omhu var nu at seile nordpaa, for saa hurtigt som muligt at komme ud af disse kolde, stormende Egne til et mildere Hav.

Den 18de December befandt Estadren sig i 32 Gr. 20 f. B., og da Binden, alt som de nærmede sig den varmere Zone blev gunstigere, satte Magellan sin Kurs nu mod Vest. Dog medens han for fulde Seil trængte frem i det ubekjendte, store Ocean, maatte hans Estadre kæmpe med den frygteligste Nød. Skibsbrødet var ikke mere til at spise, det var blevet til et med Masse og Mussefarn blandet Støv, Vandet en raadden, stinkende Bædste. For ikke at dø af Sult, saa man sig endog saa nødt til at fortære de Dreshuder, hvormed Kæerne vare beklædte.

Men dette Læder, som havde været udsat for Vand, Sol og Vind, var blevet saa haardt, at man først 4 eller 5 Dage maatte opløse det i Havvand, før det kunde blive stegt og spist.

Undertiden tog man tiltakke med Saugspaaner, og Mus, som man ellers har Modbydelighed for, vare nu saa efterspurgte, at man endog saa betalte dem med en halv Dukat Stykket.

Man kan ikke undre sig over, at under saadanne Omstændigheder den dræbende Skjorbug begyndte at rase, løsne de Landkjødet, saa at det endog stød sig op over Tænderne og gjorde det umuligt at tygge, forarsagede heftige Smerter i Lemmerne og krævede som Offere nitten Mennekeliv. Blandt disse befandt sig en af de stakkels Patagoniere, den anden, som var ombord paa San Antonio, døde ligeledes paa Reisen til Europa.

Den 24de Jan. 1521 opdagede man en liden, ubeboet Ø, hvor man kun fandt Fugle og Træer, og som ikke engang frembød nogen Ankerplads. Man kaldte den San Pablo og forblev to Dage der for at fange Fisk. Den 4de Februar fik man Die paa en lignende liden Ø, som man efter de mange Haisfisk, der opholdt sig i dens Nærhed, kaldte Isla de los Tiburones. Da Magallans afkræftede og hyge Søfolk end ikke fandt den ringeste Bederbøggelse paa disse to Øer, der havde vist sig for dem paa deres lange Vei ligesom for at haane dem, gav han dem begge det Navn las Desventuradas eller de Ulykkelige, skjønt de ikke laa mindre end 200 Mile fra hinanden. Man vilde forgjæves søge dem paa vore Kort, thi Bestemmelserne for deres Beliggenhed ere i de forskjellige Beretninger om hin mærkværdige Reise saa usikre, at de ikke give noget fast Holdepunkt.

Det var uden Tvivl de fattigste Coraløer, som viste sig for den store Søfarer, medens ved et sjeldent Uheld ingen hoi vulkanisk Bjergtop, ingen palmekronet Atoll aabenbarede sig for hans længselsfulde Blik paa hint med Øer besaaede Hav, til endelig Sappan, Tinian og Aguijan den 5te Martz duffede op af Bølgerne vestlig i det store Hav. Selv for mere forvænede Dine vilde disse grønne Høie og fyldigt bevoxede Kyster være forekomne yndige; hvor meget mere da for de haardt prøvede Spaniere! Snart kom Øboerne hid i deres underlige Baade og bragte Cocosnødder og Bananer, som med Begjærlighed bleve byttede mod Søm og andre Smaating.

Dog ulykkeligvis opstod der snart Tvistigheder, som forarsagede en sørgelig Blodsudgydelse. De Bilde, som vare stegne ombord, søgte at rapse Alt, hvad der kom dem for Hænde, og endelig vorede deres Antal og Paatrængenhed i den Grad, at Magellan gav Befaling til at rense Dækket, hvilket naturligvis ikke kunde ske uden med Magt. De oprabte Indianere angreb nu Skibene med Landser og Stenkast, og Spanierne, som just heller ikke vare taalmodige, svarede strax med Mustetstud og Pile, hvorved nogle Bilde bleve dræbte. Desuagtet vedbleve Fartøierne at krydse ved Øerne, og Luffhandelen blev fortsat livligt, til det endelig lykkedes de Bilde at stjæle en Baad, som Capitana havde paa Slæbetoug og at bringe den lykkeligt iland. Men dette Lyveri blev dem dog kostbart, thi den oprabte Magellan landede næste Dag med 90 Mand, satte Fld paa Insulanernes Huse, dræbte Flere af dem og kom igjen ombord, rigeligt forsynet med Levnetsmidler. Da Indianerne mærkede, hvormegen Skade Baaden havde forarsaget dem, lod de den drive paa Havet, hvor Spanierne snart igjen fik fat paa den.

Efter denne blodige Begivenhed besluttede Magellan at forlade Øerne, som han formedelt de trefantede Seil, der brugtes, kaldte de las Velas

latinas og Ladrones formedelst deres Beboeres Iypagtighed. Af Taknemmelighed for der at have undgaaet Sult og Rød, burde han vel have givet de yndige Der et smukkere Navn; jeg finder ogsaa, at Antonio Galvano i hans Opdagelseshistorie kalder dem Los Jardinas og Dos Prozeres, d. v. s. Haverne eller de Venlige.

Han seilede nu mod Vest og Vest-Syd-Vest, og den 16de Marts dufkede de hoiie Bjergtoppe af Samar eller Zamal, en af Philippinerne op af Havspeilet, og den næste Dag naaede de trætte Sofarere en liden ubeboet, men høist yndig Ø, hvor der var rigeligt Vand. Man gik iland, Telte bleve opslaaede, og de Syge fik endelig efter lange Lidelser den usigelige Nødhjælp at blive bragte fra deres pestagtige Kahytter ud i den friske, sød-
duftende Luft.

Den 18de om Eftermiddagen kom der fra en nærliggende Ø en Kano med Indfødtte, og en venstabelig Tuffhandel blev indledet, der foraaarsagede stedse talrigere Besøg, alt som Efterretningen om det fremmede Skib udbredtes videre og videre.

Den 25de Marts fortsatte Magellan sine Opdagelser og fastede den 7de April 1521 sit Anker i Havnen Zebu paa Øen af samme Navn. Her fandt han Civilisationen allerede saa vidt fremskredet, at Sultanen der i al Høflighed anmodede ham om at erlægge de brugelige Havnepenge, hvorpaa Magellan ligesaa høfligt svarede, at det var ham, en Afsending fra en saa stor Herre, som Hans Majestæt Carl den Femte, umuligt at betale en fremmed Fyrste Tribut. Efter nogen Underhandling opgav endelig Sultanen sine Fordringer og fra nu af fandt det bedste Forhold Sted mellem dem begge, saa at Magellan efter kort Tids Forløb omvendte sin hedenstke Ven og formaaede ham til at anerkjende Kongen af Spaniens Overherredomme under den Betingelse, at han satte ham over alle Fyrsterne i Mololaget.

Ifølge denne Overenskomst forlangte Magellan af Celapulapo, Hovding paa en lille, ligoverfor Havnen Zebu liggende Ø Matam, at han strax skulde underkaste sig den kristelige Fyrste paa Zebu, og da denne svarede trodsigt, besluttede han strax at straffe ham. Forgjæves blev han advaaret for at indlade sig med en saa talrig og driftig Fiende; forgjæves bad Sultanen af Zebu, da Magellan var landet paa Matam, at maatte aabne Slaget, som da senere skulde afgjøres af Spanierne: Magellan var saa overbevist om sine Vaabens Overmagt, at han befalede sin Bundsforvandt at blive i Vaadene, for derfra at være Vidner til hans Seir. Paa denne Maade indlod han sig med sine 49 Mand i en høist ulige Kamp med i det Mindste 2000 Indianere, der vare kloge nok til ikke at lade det komme til Haandgemæng, men stedse loffede ham videre frem indtil han endelig af Mangel paa Krudt maatte trække sig tilbage, og nu, overvældet af Mængden, blev han dræbt ved et Landskift.

Paa denne uløffelige Maade saldt Magellan som et Offer for sin egen Uforsigtighed; trods hans Feil var han dog paa en Maade en stor Mand.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Et og tredivte Bind.

Udgivet af N. Thronsen.

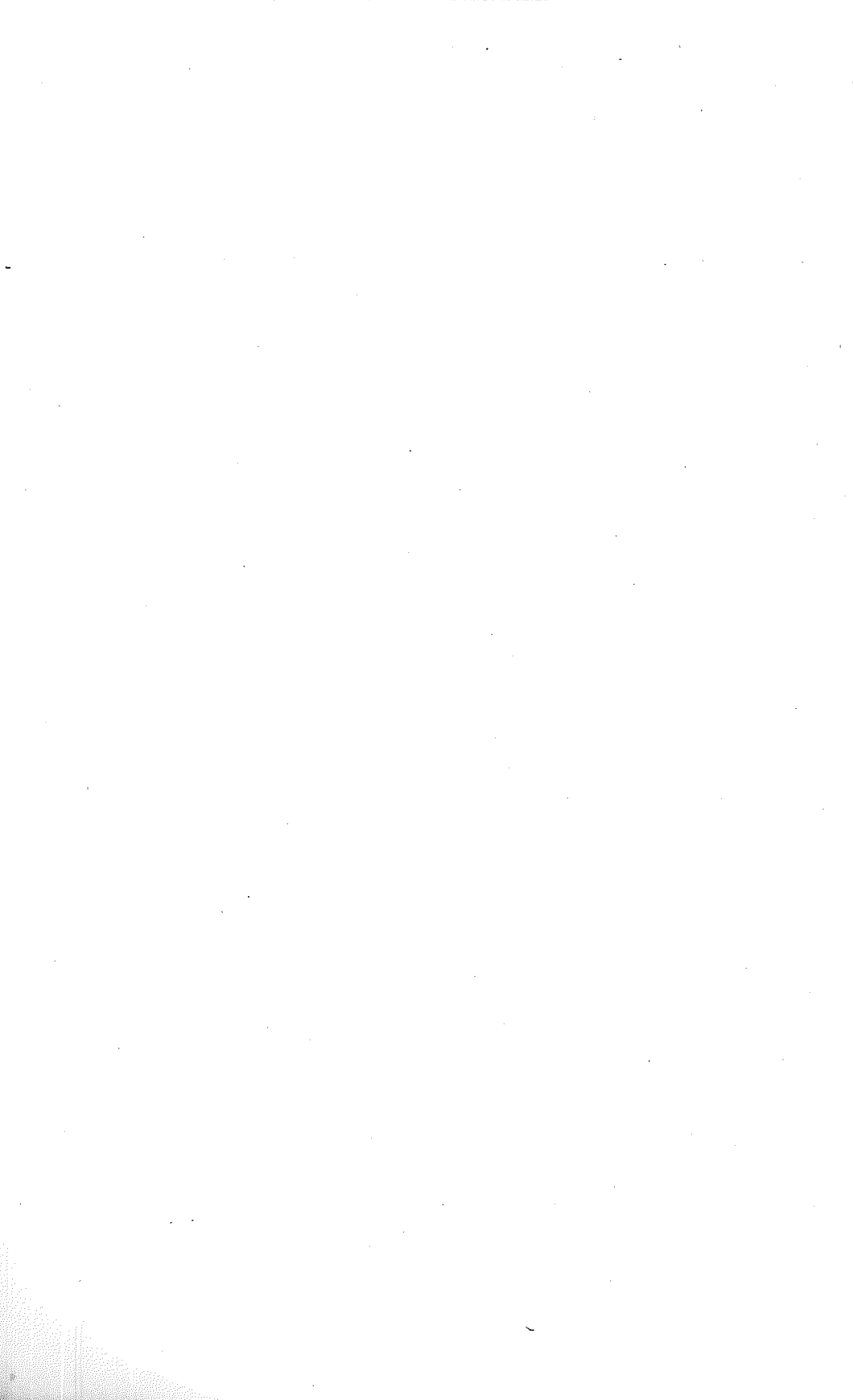

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den norske Synodes Trykkeri.

1886.

Indhold af et og tredivte Bind.

	Side
De to Veie	1
Sangerens Afked, Digt, ...	5
Den yngre Rofs i det sydlige Ishav	5, 55, 65
J Troens Kraft, Fortælling af Eugenia v. Mitzlaff 13, 38, 73, 97, 141, 167, 200, 225, 257, 290, 322, 354	354
Spørgsmaal besvarede	23, 54
Elektriske Jernbaner	24
Blandinger	26, 59, 93, 248, 284, 317, 377
Gaader	29, 62, 254, 317, 350
Spørgsmaal for Skræddertimen	29, 62, 94, 126, 190
Rebus	29, 62, 94, 158, 190, 286, 350
Kamelen som Orkenens Skib	33
Jakob læser for sin Bedstefader	52
Panamakanalen	87
Naben Brevvevling	93, 190
Tale ved Henrik Hansens Vaare	109
Wartburg	112
Brev fra en Ven af „For Hjemmet“	122
Vidunderlig Redning	123
Christian Scriver	129
Sprogbemærkninger	154
Litterære Smaating	156, 186
Oplosninger	94, 158, 190, 254, 286, 318, 350, 378
En Fortælling fra Prærien	161
Forfjellige Slags Notitser	189, 220
Min Moder	193
Den usynlige Haand	212
Smaastykker af Scriver	235
Kvinden ved Korset, Digt	237
The venerable Bede	238
Madame Tusstands Samlinger	239

	Side
Glasfets Historie	245, 279, 301
De nyeste Theorier om Solvarmen	271
En Kættelse i Anl. af et Svar i 1ste Hefte	276
Bog anmeldelse	276
Proclamation	283
Nathanael, Digt	289
Edvard Storm	308
Trichinen	312
Spiser og Drikker i de ismaelitiske Østerlande	314, 332, 364
Christnes Haab, (Digt)	321
Soldatermonumentet i Decorah	340
Atter Vidt om Indianermisssionen	348
Katalog for Luther-College	349
Landsbykirken (Digt)	353
Ferdinand Magellan	369

Hans Ydre var ubetydeligt, hans Væxt var knap af Middelhøide. Hans livlige Karakter var undertiden altfor pirrelig. Historieftiveren Herrera kalder ham en snarraadig Mand og i Energi er han vel sjelden bleven overgaaet. Hans seige Udholdenhed blev ved enhver ny Hindring kun stærkere. Som Sofarer stod han ikke tilbage for de Bedste af sine Samtidige, og skjønt en utidig Død negtede ham fuldstændigt at udføre sit Foretagende, saa har dog hans uroffelige Mod og den overordentlige Dygtighed, hvormed han fuldbragte den største og vanskeligste Del deraf, sikret ham et berømmeligt Navn.

Efterverdenen har heller ikke været utafnemmelig mod hans glimrende Fortjenester, eftersom den har sat hans Navn et uforgjængeligt Mindesmærke saavel ved at opkalde det af ham opdagede Stræde, som ogsaa hin tæt sammentrængte Gruppe af Stjerner og Taagepletter (de magellanste Stjer), som glimre saa skjønt paa den sydlige Halvkugles Himmel, efter ham.

Spaniernes Nederlag frembragte en stor Forandring i den nysomvendte Sultans Tænkemaade, og, saavel for at bemægtige sig deres Skatte, som ogsaa for at formilde Rabofyrsterne, der, som han frygtede, nu alle vilde falde over ham, pønsede han paa et affhylligt Forræderi.

Under det Paastud, at de skulde modtage de Forræinger, som han vilde sende Keiseren, indbød han alle Officerer til en stor Fæst, og Duarte Barbosa og Juan Serrano, som efter Magellans Død bleve valgte til Overbefalende, vare uforsigtige nok til at modtage Indbydelsen. 28 Spaniere gik iland, bleve paa det Venligste modtagne af Sultanen, men under Fæsten overfaldne og Alle myrdede, saa nær som Juan de Serrano.

Fra Skibene kunde man tydeligt høre Offrenes Skrig, og snart saa man Indianerne slæbe Figene til Kysten for at kaste dem i Havet som slagne Hunde.

Man lettede strax Anker og Lodsen Carvalho, der nu sit Overkommando, gav strax Befaling til at styde paa Byen, hvorpaa Insulanerne førte den ulykkelige Serrano nogen og lænket til Kysten. Serrano bad indstændigt saavel at de maatte standse med Skydningen, da man ellers truede ham med oieblikkelig Død, som ogsaa at de vilde løstjøre ham med to Kanoner. Men under det Paastud, at han frygtede yderligere Forræderi, vilde Carvalho ikke tillade nogen Baad mere at sætte til Land og overlod Serrano til hans Skjebne.

Ved Slaget paa Matam og Sultanens Forræderi havde Spanierne mistet 35 Mand, og da deres Antal nu var sammensmeltet til 115, der ikke syntes nok til at føre og forsvare tre Skibe, tog man den Beslutning, at brænde Conception, det ældste og daarligste af Fartøierne, efter at man først derfra havde borttaget Alt, hvad der var brugeligt. Carvalho blev øverste Chef og Gomez de Espinoza blev valgt til Kaptein paa Vitoria.

Det vilde være en altfor stor Omvei, hvis jeg vilde følge Expeditionen til Borneo og derfra over Magindanao til Molukkerne; jeg omtaler derfor kun i al Korthed, at da Skibene den 18de December 1521 vilde løbe ud

af Havnen Tidore, blev der i Trinidad opdaget en betydelig Læf, der udfordrede en langvarig Reparation. Man tog derfor den Beslutning, at Vitoria under Sebastian el Cano's Befaling usfortøvet skulde vende tilbage til Europa sønden om det gode Haabs Forbjerg, og at Trinidad senere skulde seile vestlig til Panama.

Men Vitoria maatte endnu udstaa megen Besværighed, førend det glimrende kunde fortjene sit Navn. Ved Cap, som Skibet omhyggeligt maatte undgaa, for ikke at falde i Hænderne paa de skinsyge Portugisere, blev det i ni Uger opholdt ved Modvind. Savn og Nød var næsten lige saa stor som paa Farten gjennem det stille Ocean, og af 47 Europæere og 13 Indianere døde der ombord ikke mindre end 21.

Pigafetta fortæller, og de spanske katholske Historiefriivere gjentage troeligt hans Ord: „Naar Vigen blev sænkede i Havet, bemærkede vi altid, at de Christne sank med Ansigterne vendte mod Himlen, hvorimod Indianernes Ansigt altid var vendt nedad.“

I Begyndelsen af Juli befandt Vitoria sig i Nærheden af de Capoverdiske Der, og da nu al Proviant ganske var fortæret, anløb den Havnen San Jago. Baaden, der blev sendt iland, havde faaet Befaling til at sige, at de vare komne fra Amerika, og den kom ogsaa to Gange lykkeligt tilbage til Skibet med en Ladning Ris, men den tredie Gang var en af Besætningen usorgtig nok til at byde nogle Mustatnodder som Betaling for nogle Ting, han havde kjøbt, hvorpaa Baaden strax blev besat af 13 Mand, og den portugisiske Kommandant gjorde Anstalter til at bemægtige sig selve Skibet. Dog mærkede Sebastian el Cano i Tide Faren og forlod øieblikkeligt Havnen.

Efter en af de mærkøerdigste Reiser, der nogenfinde er foretaget, ankom Vitoria den 6te September 1522, rigt ladet med Sandeltre, til den samme Haavn, San Lucar, som den for tre Aar siden havde forladt.

Den 2de September seilede den op ad Guadalquivir lige til Sevilla, og næste Morgen vandrede Mandskabet, der nu var sammensmeltet til 18 Europæere, paa bare Fødder og i Procession til to af Hovedkirkerne for at takke Gud for deres lykkelige Hjemtomst.

Juan Sebastian el Cano, den første Jordomseiler, blev kaldt til Valladolid til Keiseren, der bevilgede ham en livsvarig Pension paa 500 Ducater og ophøiede ham i Adelsstanden. Til Vaabenskjold fik han en Jordugle omgivet af Grene af Kanel-, Kryddernekke- og Mustatnoddetræer og med den smukke Indskrift: „Primus circumdedisti me.“ (): Han var den Første, som omseilede mig).

Ogsaa el Canos Ledsagere blev rigeligt belønnede i Forhold til deres Fortjenester. Men Trinidad, der forgæves hele Maaneder kæmpede for at seile mod Pasjaten til Amerika, blev tilsidst taget af Portugiserne paa Ternate, og efter en Fraværelse af 5 Aar vendte kun saa af Mandskabet tilbage til Spanien. Deres Navne forbleve ubekjendte, medens Historiefriiverne omhyggeligt fortælle Efterverdenen, hvad el Canos Kamerater hedte.

Blandinger. — Nyt og Gammelt.

Vor Tids Moralstatistik frembyder meget nedslaaende Resultater. En anset tysk Statistiker, Hanshoser, har udgivet et statistisk Værk, hvori han paaviser, at vor Tid, tiltrods for Oplysningens betydelige Fremskridt, ingenlunde kan rose sig af Fremskridt i moralsk Henseende. Sædelighedsforbrudelser f. Ex. ere i Frankrige, Preussen og andre Lande, hvor man har anstillet Jagttagelser derom, i afgjort Tiltagende. Det samme gjælder med Hensyn til alle Arter af Bedragerier, sigtende til paa en saakaldet finere Maade at tilbende sig Næstens Eiendom. Barnemord tiltager i forfærdelig Grad, og Antallet af Selvmord er nu i regelmæssig, Befolkningsforøgelsen i Regelen overstigende Vægt, og det ikke blot i Byerne, men ogsaa i Landdistrikterne. Brændevinsforbruget, der ikke blot kan betragtes som den sædelige Forkommenheds Årsag, men ogsaa som dens Symptom og Folge, øges fra Aar til Aar. Egtestabsfiklismisernes Antal vøjer, den umaadelige jagen efter Rigdom og Livsnødvæls fremkalder altid hyppigere Tilfælde af Stormandsgalskab. Saa vidt den tyske Statistiker!

Faktiske Oplysninger som disse synes vel egnede til at rokke lidt ved den Overtro paa Kundskabens Evne til som moralsk opdragende Magt at afløse Religionen, der saa ofte kommer tilorde fra vore Radikales Side og bl. A. giver sig tilkjennde i deres forskellige Bestræbelser for at bringe Religionsundervisningen ned paa en ringere Plads i vore Skoler. Det næste Skridt vil da være at faa den ganske bort, som f. Ex. i Frankrige.

(„Mgbl.“)

Uden Navn. Marquis de Saint Sire blev i den første franske Revolution fanget af Revolutionsmændene og spurgt om sit Navn.

„Jeg hedder Marquis (i: Greve) de Saint Sire!“ svarede han.

„Der gives ingen Marquier mere!“ svarede man, Titler var jo afføstet.

„Naa, saa de Saint Sire!“

„Vi kjende ingen de!“ al Adel var afføstet.

„Vel, saa Saint Sire!“

„Helgener (Saints) er afføstede!“

„Altsaa blot Sire!“ raabte Marquien.

„Der er ingen Sire (Konge) mere!“

„Ja, saa har I Ingen fanget!“ lo Marquien, „saa gaar jeg min Vej!“

De strenge Republikanere kunde Intet indvænde herimod, og Marquien uden Navn slap derfra med Livet.

(For Ungd.)

Rjæmpemæssig Blæksprut. (Af Naturen). Wm. H. Dall beretter følgende i Science: I 1874 spidde jeg i Havnen Zlinskiuk paa Analascha (en af de aleutiske Øer) en Blæksprut (en ottearmet), der siden efter ved et Laug, som blev bundet rundt omkring Legemet umiddelbart bag Armene, blev hængt paa en af Ugterdelsdaviderne paa det Rystopskudsartøi

der stod under min Kommando. Saa snart Dyret var dødt og Musslerne slappe, bemærkede jeg, at Enderne af de længere Arme netop hørte Vandet. Ved at maale Afstanden med et Taug, fandt jeg den at være sexten Fod, og at den gav Dyret en Længde fra den ene Ende til den anden af de længste Par Arme af ikke mindre end to og tredive Fod. Armene henimod Enderne var alle yderst smækre og tynde, men temmelig tykke henimod Kroppen, der var noget over en Fod lang. De bredeste Sugearme var to og en halv Tomme i Diameter; hele Dyret fyldte næsten en stor Skjlevandsbøtte. Dele af dette Exemplar befinder sig nu i de Forenede Staters Nationalmuseum.

En romersk Keiser vilde fange en Borger og lade ham dræbe; Borgeren flygtede til Biskop Firmus's Hus. Keiserens Folk vilde tage ham der, kom og spurgte, hvor han var. „Jeg kan ei lyve,“ sagde Biskopen, „men jeg kan ei heller forraade dette Menneſte.“ Soldaterne bleve vrede og truede, men han blev ved Sit. Sagen kom for Keiseren, han kaldte Biskopen for sig og sagde: „Jeg ved, at Manden er i dit Hus, sig nu strax, hvor han er skjult.“ Firmus svarede: „Du faar gjøre med mig, hvad du vil, lyve kan jeg ikke, men Manden kan jeg ei heller forraade.“ Saadan Trofasthed og Sandruhed behagede den hedenſke Keiser ſaa meget, at han tilgav den fromme Biskop og for hans Skyld ogsaa den Anklagede.

Dylosninger til No. 11.

Gaade No. 267. Latin. Nital.

Rebus No. 17. En Thetotaler.

Rettelse.

I forrige Hefte i Anmerkningen under Texten ſtaar: Cæſaran, læs: Cæſarea.

Abbonter, ſom endnu ikke har betalt ſin Kontingent for dette Aar, bedes venligt om at indſende den uden længere Ophold. Mange ſtaa til Reſt baade for 1884 og 85; de bør derfor ikke nu vente længere men ſtrax indſende ſin Reſtance. Saaſnart Betaling indløber, ſkal Kvittering blive ſendt.

Adreſſe: K. Thronſen, Box 1014, Decorah, Iowa.

I n d h o l d: Landsbykirken (Digt). — I Troens Kraft. — Spiſer og Drikker i de iſlamitiſke Øſterlande. — Ferdinand Magellan. — Blandinger. — Nyt og Gammelt. — Dylosninger.

R. F. B. Portman,
JUSTICE OF THE PEACE,

ATTY. AT LAW, NOTARY, REAL ESTATE.

Office over Klopps Drug Store, DECORAH, IOWA.

G. R. WILLETT.
N. WILLETT.

ESTABLISHED
A. D. 1857.

Willett & Willett,

ATTORNEY'S AT LAW,
DECORAH, — — — — — IOWA.

H. P. JOHNSON, Sadelmager.

handler med

Sadler, Svøber, Bidsler etc.,

forfærdiger i sit eget Værksted efter Bestilling alle Slags Fuder, Sæleringe etc.

Decorah, — — — — — Iowa.

RUTH BROTHERS,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Køge- og Kaffelovne samt Kobber- og Blikvarer, Gaardsredskaber og Værktøi, Bygningsmaterialier, isaaom Vinduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt ogolie.

Kobber- og Blikvarer repareres. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

C. C. COOK Optikus og Uhrmager, har tilsalgs Brillen de bedste
i H a n d e l e n. Lomme- og Stue-Uhre repareres smukt.
Læt ved Post Office, Decorah, Iowa.

Afhandlinger og Fortællinger (6 ældre Hefter af „For Hjemmet“),
fendes for 25 Cts. (halv Pris); **Soldatvisen** og den guldne ABC (to
ældgamle kristelige Folkeange) i et lidet Hefte, 10 Cts. Adresse:
N. Thronbjern, Box 1014, Decorah, Iowa.

J. T. RELF,
PHOTOGRAF,

handler med Rammer, Lister, Albums, Fløiels-Indfatninger, Stereoskop-Billeder etc

Gamle Billeder kopieres.

Smaabørn photograferes ved den nye Methode langt hurtigere end før. Alle mine Negativbilleder retucherer af den udmærkede Retu-
chør, Hr. Eugene Austin. Afslæg mig et Besøg. Mit Galleri er over Montgome-
rchs Drugstore, **Decorah, Iowa.**

S. O. Wilson, MERCHANT TAILOR,

ALL WORK GUARANTEED.

Water Street, **Decorah, Iowa.**

John T. Baker,
LIVERY and FEED STABLE,

Corner of Washington and Main Streets by the Bridge,
DECORAH, — — — — — IOWA.

For **GANG SAWED LUMBER** and
North-Western **Barb Wire**

—Go to—

Ed. Riley, FLEMMINGS LUMBER YARD,
On Lower Broadway, - - Decorah, Iowa.

L. M. ENGER,
CITY : SHOE : STORE,

handler udelukkende med

Skotsk. Godt Assortment.

Forespørgsler pr. Post besvares hurtigt. — Lettere Varer kan sendes i Posten.

☛ Varer af større eller mindre Vægt kan sendes C. O. D. pr. Express, naar man opgiver Express Office.

Med Ordres maa følge nøjagtigt Maal af Fodens Længde og Bredde i Tommemaal.

Adresse: **L. M. Enger,**

Decorah, Iowa.

C. H. JENNISH & SON,

± DEALERS IN ±

Woods Binders, Reapers and Mowers,

AND ALL KINDS OF FARM IMPLEMENTS.

Corner Washington St. & Broadway, - - - DECORAH, IOWA.

K. I. HAUGEN.

Dealer in

GENERAL MERCHANDISE,

Decorah, - - - Iowa.

Decorah Business College

tilbyder et omfattende praktisk Kursus for \$30.00 (Terminens Længde efter Enhvers Behov). Man kan begynde naarsomhelst hele Aaret igjennem, og Skolen har ogsaa en Klasse for Damer. Bestyreren er en Bogholder med 35 Aars Praxis. Skolens 9de Aars - Cirkulær sendes til Enhver, som derom henvender sig til Bestyreren

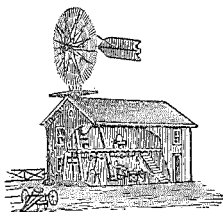
JOHN R. SLACK.

Iver Larsen
 følger udelukkende for Kontant og handler med
DRYGOODS, NOTIONS,
Færdiggjorte Klæder,
 Hatte, Huer, Støvler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.
 I Brødrene Gullifsons forrige Store.
Decorah - - Iowa.

A. C. Smith, M. D.,
Dien- og Dre=Læge.
Decorah - - Iowa.

Halladay's Standard Geared & Pumping
WIND MILLS.
 Feed Mills, Pumps of all Kinds,
 Gas and Steam Fittings.
 Satisfaction Guaranteed.
A. A. CHANDLER,
 DECORAH, ... IOWA.

Established

A. D. 1856

PIONEER DRUG STORE,
 OF WINNESHEIK COUNTY.

E. I. Weiser, Druggist.

Drugs, Medicines, Paints, Oils, Wall Papers, Books etc.
Decorah, - - - Iowa.

Snodens Boghandel

er forsynet med Bibler, Nye Testamenter, Psalmebøger, Skolebøger, Andagtsbøger og anden kristelig Litteratur. Katalog sendes frit.

Bogbinderiet anbefaler sig til Indbinding af Bøger, Tidsskrifter etc., saavel i finere som simplere Bind.

Adresse: Lutheran Publishing House, Decorah, Iowa.

F. P. Johnson,
ATTORNEY AT LAW,
 Office over Winnesheik County Bank, - - - Decorah, Iowa.

G. I. Wendling,
forfærdiger
Kaleschevogne og Buggier
og forovrigt alle slags Kjøretøier efter Bestilling.
Reparationer udføres.
Værksted paa Hjørnet af Washington-St. og Broadway.
Decorah, Iowa.

ST. OLAF'S SCHOOL,
En lutherisk Højskole for Gutter og Piger,
Northfield, Minnesota.

Nye Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er \$30.00 for Skoleaaret (10 Maaned) og for en Termin i Forhold. Koft billig.
Nærmere Underretning faaes ved Henveidelse til Bestyreren
Ch. N. Mohn, Northfield, Minn.

Decorah Sparebank.
Kontor i First National Bank.

Incorporeret under Statens Love i August 1873.

Subskribret Kapital	-	\$50,000.
Indbetalt Kapital og Overtskud	- - - - -	50,000.

Benfægtet med denne Indretning er at ude Haandværkere og Arbeidere et trykt Obevaringssted for deres opsparede Fortjeneste og vise Farmere og Andre, som have Penge tilovers, en Maade, hvorpaa de kan have en sikker Indtægt af dem uden den Noie at haandtere forskellige Slags Værdipapirer.

Rentebærende Indskudsbeviser og rentebærende Bantbøger udfærdiges, og specielt gunstige Betingelser tilbydes Truisteier, Formyndere og Andre, som har Andres Penge at tage vare paa. Penge udlænes og Papirer med urvilksom Sikkerhed kjøbes.

Jas. S. Gaston, Præsident. C. E. Dickerman, Vicepræsident.
L. W. Burdick, Kasserer. D. B. Thompson og S. W. Matteson, Direktører.
Geo. A. Gardner, Assistent Kasserer.

10 celdre Bind af "For Hjemmet",

(120 Hefter med sammenhængende, udvalgt Læsning) sendes portofrit for \$7.50. 6 Bind for \$5.00.

1 Bind for \$1.00.

Adresse:

R. Thronsdjen, Decorah, Iowa.

U n m. Ved et Bind forstaaes 12 Hefter. De Bind, som for Tiden kan staaes, er 18de samt 20de til 30te.

F. N. EGGE,

Smedeværksted, Water Street, lidt Vest for Woolen Factory, Decorah, Iowa.
Hestefkoning, Reparation af Plouge og alle
Slags Gaardsredskaber,
samt Alt til mit Fag henhørende Arbeide udføres billigt og forsvarligt.